

SZEMLE

Kollányi Bence – Rab Árpád Szörény

Információs írástudás és a könyvtárak

Heidi Julien – Cameron Hoffman 2008. **Az információs írástudás fejlesztése kanadai könyvtárak képzési programjaiban**

(Information literacy training in Canada's public libraries).

Library Quarterly, LXXVIII. évfolyam, 1. szám, 19–41.

URL: <http://www.journals.uchicago.edu/toc/lq/current>

A szerzőpáros kutatásának célja annak a feltérképezése volt, hogy a kanadai közkönyvtárak milyen szerepet játszanak az információs írástudás fejlesztésében, s emellett a könyvtár látogatóinak a készségeit is vizsgálták. A munka alapvetően személyes interjúkon alapszik: a szerzők 28 könyvtárossal és 25 látogatóval beszélgettek. Az összkép alapján a könyvtárak látogatói az interneten elsősorban kapcsolatot szeretnek tartani másokkal, nem feltétlenül használják fel a helyi szolgáltatásokat. Információs írástudásuk szintje a kanadai tapasztalatok alapján nagyon alacsony.

Karin De Jager – Mary Nassimbeni 2007. **Információs írástudás a gyakorlatban: a könyvtárosok készségeinek fejlesztése a Dél-afrikai Köztársaság vidéki régióiban**

(Information Literacy in Practice: engaging public library workers in rural South Africa).

IFLA Journal, XXXIII. évfolyam, 4. szám, 313–322.

URL: <http://www.ifla.org/V/iflaj/index.htm>

Az esettanulmány a könyvtárosok információs írástudásának fejlesztésére a dél-afrikai Mpumalanga tartományban szervezett programokról szól. Az 1996-ban létrehozott tartomány gazdaságilag nehéz helyzetben van, a települések izoláltak, a könyvtárosok tudásszintje alacsony. A kisebb könyvtárak szakemberei számos nem hagyományos kihívással is találkozhatnak, szerepük a helyi társadalom fejlődésében kulcsfontosságú. A cikkből kiderül, milyen hiányokat és igényeket azonosítottak a képzési programok előtt, és milyen szerepet játszhatnak a könyvtárosok a tudás terjesztésében.

Alison Brettle 2007. **Az információs írástudás fejlesztésére irányuló képzés értékelése az egészségügyi szakkönyvtárakban: rendszeres áttekintés**

(Evaluating information skills training in health libraries: a systematic review).

Health Information & Libraries Journal, XXIV. évfolyam, 1. szám, 18–37.

URL: <http://www.blackwellpublishing.com/journal.asp?ref=1471-1834>

A cikk egy érdekes részterülettel foglalkozik: az egészségügyi könyvtárosok információs írástudásának fejlesztésével és mérésével. Az ő képzettségük azért kiemelkedően fontos, mert ők tudják növelni a klinikai orvosok tudását, illetve a rendelkezésükre álló

szakmai források kihasználtságát. A cikk legfőbb értéke a részletes áttekintés: 54 vizsgálat eredményeinek elemzésével arra keresi a választ, hogy a könyvtárosok információs írástudásának fejlesztésekor milyen mutatókkal érdemes dolgozni, melyek a bevált, használható és összehasonlítható mérések.

Li Wang 2007. **A szociokulturális tanulásméletek szerepe az információs írástudás oktatási módszereiben a felsőoktatásban**

(Sociocultural Learning Theories and Information Literacy Teaching Activities in Higher Education).

Reference & User Services Quarterly, XLVII. évfolyam, 2. szám, 149–158.

URL: www.ala.org/rusa/rusq/

A szerző a tudásátadás társadalmi eszköztárára koncentrál. Kimutatja, hogy a közös tanulás modelljei és a szociokulturális tanulásméletek együttes alkalmazása nagy lehetőségeket rejt magában az információs írástudás tanulása és tanítása terén. Megállapítja, hogy a közös tanulás nemcsak a tanulás hatékonyságát növeli, hanem a kognitív fejlődést is erősíti: a tanulók közössége valóban hatékonyan közreműködhet az információs írástudás gyors és alapos átadásában. A szerző által kiemelt közös tanulási modellek: az úgynevezett fűrészmóddal, a kölcsönösségen alapuló modellek és a hálózatban működő kis csoportok modelljei.

van Aalst – Fung Wai Hing – Li Siu May – Wong Pui Yan 2007. **Információs írástudás a hongkongi középiskolákban: esettanulmány**

(Exploring information literacy in secondary schools in Hong Kong: A case study)

Library & Information Science Research, 29. évfolyam, 4. szám, 533–552.

URL: www.elsevier.com/locate/lisres

A szerzők hongkongi középiskolákban végeztek primer kutatást a végzős diákok körében. A kutatás célja az volt, hogy felmérjék a diákok információkeresési készségeinek (information searching process, ISP) szintjét. Mivel Hongkong már évek óta az információs társadalom egyik élenjáró országa, érdekes, hogy a diákok ISP-szintje eléggé alacsony annak ellenére, hogy az *online* források meghatározó szerepet játszanak információkeresésük során, túlnyomórészt erre támaszkodnak. A kutatás során vizsgálták a diákok által használt forrásokat, továbbá a keresés során szerzett kognitív és érzelmi tapasztalataikat és az együttműködő csoportokon belüli kommunikációt is. A diákoknak leginkább az információ feldolgozásában, beépítésében és közzétételében, vagyis az információs írástudás hat szintje közül az utolsó háromban akadtak nehézségeik.

Információs és kommunikációs technológiák a fejlesztésért (ICT4D)

M. Smith – S. Madon – A. Anifalaje – M. Lazarro-Malecela – E. Michael 2007. **Integrált egészségügyi információs rendszer Tanzániában: Tapasztalatok és kihívások**

(Integrated Health Information Systems in Tanzania: Experience and challenges).

Information Systems in Developing Countries, XXXIII. évfolyam, 1. szám, 1–21.
URL: <http://www.ejisdc.org/>

A fejlődő országok esetében az elmaradottság egyik legfontosabb dimenzióját az egészségügy jelenti. A tapasztalatok szerint a Tanzániában bevezetett egészségügyi információkezelő rendszer hat év alatt sem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Annak ellenére, hogy jelentős nemzetközi közreműködéssel hatalmas összegeket fektettek a terület fejlesztésébe, a helyi közösségek egészségügyi ellátottságában nem következett be drámai fejlődés. A tanzániai kutatás szerint az eredmények elmaradása nagyrészt a szűklátókörű „menedzseri” szemlélet következménye. A szerzők az intézmények és más szereplők közötti bonyolult viszonyrendszer szociológiai elemzésére tesznek kísérletet.

Veva Leye 2007. **Az UNESCO és az IKT vállalatok szerepe a fejlődést szolgáltató IKT-eszközök lendületes terjesztésében: új életre kelt modernizáció** (UNESCO, ICT corporations and the passion of ICT for development: modernization resurrected).

Media, Culture & Society, XXIX. évfolyam, 6. szám, 972–993.
URL: <http://mcs.sagepub.com/>

Az írás a fejlett nyugati államok és a harmadik világ közötti digitális szakadék csökkentését célzó kezdeményezéseket elemzi. A szerző egyaránt erőteljesen kritizálja az UNESCO tevékenységét és a vezető informatika vállalatok segítő szándékú programjait. Véleménye szerint a fejlődő országok új típusú digitális függőségbe kerülnek. Ezt a folyamatot erősíti, hogy a harmadik világ államainak nagyon gyenge az érdekérvényesítő képessége a nemzetközi standardizációs folyamatokban.

Az internet és a fiatalok

Lisa Lee 2008. **A fiatalok internethasználatának hatása a társadalmi osztályok közötti határvonalakra és az életpálya alakulására** (The Impact of Young People's Internet Use on Class Boundaries and Life Trajectories). *Sociology*, XLII. évfolyam, 1. szám, 137–153.

URL: <http://soc.sagepub.com/>

A tanulmány arra hívja fel a figyelmet, hogy továbbra is erőteljes kapcsolat figyelhető meg a fiatalok társadalmi háttérének és az internet-hozzáférés, illetve az internethasználat legfontosabb mutatói között. Az Edinburgh-i Egyetem kutatója azt vizsgálja, hogy a „digitális nemzedékként” emlegetett korcsoporton belül hogyan alakulnak a hagyományos társadalmi osztályok határai. Eredményei szerint az internet a fiatalok társadalmi helyzetére nem gyakorol alapvető hatást, hosszabb távon nem határozza meg a mobilitás esélyeit.

Theresa McGinnis – Andrea Goodstein-Stolzenberg – Elisabeth Costa Saliani 2007. **Az online teretek kifinomult informatikai készségekkel történő igénybevételének szerepe a nemzetközi kapcsolatok közegében élő fiatalok kreatív önmeghatározásában**

(„indnpride”: Online spaces of transnational youth as sites of creative and sophisticated literacy and identity work).

Linguistics & Education, XVIII. évfolyam, 3–4. szám, 283–304.

URL: www.elsevier.com/locate/linged

A szerzők olyan fiatalok kommunikációs szokásait vizsgálták, akiknek valamilyen okból kifolyólag országhatárokon átívelő kapcsolataik vannak. Ezeknek a fiataloknak az életében az internet nem egyszerű kommunikációs eszköz, hanem kultúrájuk és identitásuk szerves része. *Online*-kultúrában élnek, s ez az identitás természetesen független minden földrajzi kötöttségtől. Életük fontos része *online*-felületeken, javarészt közösségi oldalakon keresztül zajlik. A cikk a fiatalok identitáskezelését, valamint hibrid szóbeli és írásbeli kultúráját vizsgálja. A szerzők kiemelik, hogy az *online*-térben való otthonosságuk és természetes viselkedésük ezeknek a fiataloknak a munkakultúráját is befolyásolni fogja.

Információs társadalom: elmélet és statisztika

Wolfgang Hofkirchner 2007. **Az internet olvasata a kritikai társadalmi rendszerelmélet oldaláról**

(A Critical Social Systems View of the Internet).

Philosophy of the Social Sciences, XXXVII. évfolyam, 4. szám, 471–500.

URL: <http://pos.sagepub.com/cgi/content/abstract/37/4/471>

A tanulmány legfontosabb állítása, hogy az internet – bármilyen más technológiai rendszerhez hasonlóan – a társadalom alrendszerének tekinthető. A szerző a modern információs és kommunikációs technológiák társadalmi hatását vizsgálja rendszerelméleti megközelítéssel, széles körű elméleti megalapozást adva az internet szociológiai vizsgálatához. Hofkirchner amellett érvel, hogy a technológia és a társadalom közötti viszony komplex, a hatás nem-lineáris és mindkét mindkét irányban megmutatkozik. A technológiai innováció és a diffúzió folyamata mélyen gyökerezik a kulturális értékekben, normákban. A másik irányból közelítve, az internet újjászervezi a társadalmi hálózatokat, és megteremti a globális társadalom kialakulásának alapjait.

Raymond E. Miles – Charles C. Snow – Grant Miles 2007. **Az innováció ideológiája**

(The ideology of innovation).

Strategic Organization, V. évfolyam, 4. szám, 423–435.

URL: <http://soq.sagepub.com/>

A tanulmány az Egyesült Államok versenyképességének változását követi nyomon. A szerző az általános értékek és a társadalmi-gazdasági teljesítőképeség közötti kapcsot

latra építi helyzetértékelését. A romló mutatókat felvonultató USA mellett bemutatja az elmúlt évek versenyképességi rangsorainak biztos befutóját, Finnországot is. A lényegesen kisebb északi ország jobban szerepel a nemzetek közötti innovációs versenyben. A szerzők szerint a finn gazdaság sikere mögött a bizalmon alapuló üzleti gyakorlat áll. A bizalomnak különösen a tudásmegosztás és az innováció révén keletkezett haszon felosztásakor van jelentősége.

Daniela Rohrbach 2007. **A tudásalapú társadalmak fejlődése 19 OECD országban 1970 és 2002 között**

(The development of knowledge societies in 19 OECD countries between 1970 and 2002).

Social Science Information, XLVI. évfolyam, 4. szám, 655–689.

URL: <http://ssi.sagepub.com/>

A szerző a tudásalapú társadalom fogalmát gazdasági, társadalmi és politikai-intézményi dimenziók szerint határozza meg. Ezt követően 19 kiválasztott ország esetében, három évtized statisztikai alapján mutatja be, hogy a fejlett ipari országok hogyan válnak egyre nagyobb mértékben tudásalapú társadalmakká. Az OECD adatbázisainak elemzése alapján ugyanakkor arra a következtetésre jut, hogy az ezredfordulón a vizsgált országok egyikében sem a tudásalapú iparágak jelentették a gazdaság legfontosabb szegmensét, számításai szerint ehhez további 30 évre is szükség lehet.

CONTENTS

Lectori salutem!

Gábor Dombi – Szilárd Molnár

From the notion of the „digital divide” to the policy of e-Inclusion

Hardly more than a decade ago, we stressed the mere existence of socio-economic differences stemming from the discrepancies in the availability of information and ICT equipment, the so-called „digital divide”. We described and analysed the phenomenon itself, rather than concentrating on the solution of related problems. Still, with the help of this notion, we succeeded in drawing attention to the fact that even in the information societies of developed countries a marked divide was developing between deprived and privileged groups because the spread of ICT significantly reinforced existing differences in terms of employment, income, and cultural opportunities. The everyday use of ICT, for example in communication, in learning, and in obtaining access to several services, has become a factor influencing the quality of life and the chances for start-ups. As a consequence of this quality change, the term „digital divide” has been replaced by *e-Inclusion*, which does not refer only to the „gap” any longer but emphasizes the ways, the means, and the opportunities to bridge this gap.

Keywords: e-Inclusion, social integration, aging society

7

Michael Gurstein

What is Community Informatics (and Why Does It Matter)?

The author presents an introduction to Community Informatics (CI). CI is the application of information and communication technologies (ICTs) to enable community processes and the achievement of community objectives. CI goes beyond the „digital divide” to making ICT access usable and useful to excluded populations and communities for local economic development, social justice, and political empowerment. CI approaches ICTs from a „community” perspective and develops strategies and techniques for managing their use by communities both virtual and physical, including community networking applications. CI assumes that communities have characteristics, requirements, and opportunities that require different strategies for ICT intervention and development from individual access and use. Also, CI addresses ICT use in developing countries as well as among the poor, the marginalized, the elderly, or those living in remote locations in developed countries. CI is of interest both to ICT practitioners and academic researchers, and addresses the connections between the policy and pragmatic issues arising from the tens of thousands of community networks, community technology centres, telecentres, community communications centres, and telecottages globally.

Keywords: Community Informatics, information and communications technology (ICT), community processes, digital divide, local economic development, social justice, political empowerment, Internet, Information Systems, Management Information Systems (MIS), Community Networks.

17

Anna Galács – Bence Ságvári

Digital choices and second level inequalities: a survey of existing digital divides in Hungary, from new perspectives

The paper investigates the Hungarian Internet users and non-users with the help of two, relatively new concepts of the digital divide. Using the concept of 'digital choices' it investigates to what extent the decision of rejecting the technology is based on real, experiential and trial driven experiences and information. According to the authors' findings, this is not widespread among non-users. Despite the fact that most of them indicates motivational factors as the main reason for not using the Internet these decisions do not seem to be resting on real experiences. Analyses using the concept of a second level digital divide have shown that differences between certain groups of users can be detected along most of the investigated dimensions. These divides usually run along traditional divisive variables like age and education, but in certain cases new factors could prove to be important.

Keywords: digital inequalities, digital choice, motivational barriers, second level digital divide.

17

Bence Kollányi – Erika Kurucz

Low-cost internet access in Hungarian dead-end settlements. An experimental e-Inclusion project to integrate disadvantaged social groups lagging behind

The „WiFi village” is a joint project of the public, civil and private sectors that provides individuals living in disadvantaged Hungarian settlements with second-hand, renewed PCs and internet access. The project aims to increase the social mobilization opportunities of youth in the region by providing them with digital equipment. Besides presenting the economical and social background of the target group of this initiative, the paper introduces the role of ICT in regional development. Although the social effects of this remarkable e-Inclusion project can not be widely seen as yet, the authors present two optional scenarios to illustrate possible outcomes of the project.

Keywords: e-inclusion, use of ICT in romany communities, social integration, rural development

53

László Laufer – Péter Koncz

Assistive Applications of Information Technologies

The paper gives an overview on current research and developments in the field of assistive technology for those living with disabilities and for the elderly. The authors present a definition of the concept and describe different classification systems applied in the field. They introduce ICF (International Classification of Functioning Disability and Health) accepted by the WHO, and describe its relevance in this research area. In the second part of their paper, they draw examples of different applications focusing on the accomplishments of Hungarian R&D groups and international state of the art developments. One part of these applications are integrated in the homes of their users, providing ambient intelligent services, others are helping them in specific functions or activities. In the last part, they give an overview of the critical success factors in assistive technologies, and the key issues that make some applications widely accepted and favored among this user group with special needs.

Keywords: assistive technology, classification, ICF, ambient intelligence, BCI, bionic technology, critical success factors

70

Katalin Fehér – Tímea Andrea Kovács – Attila Pilinszki An annotated bibliography of documents available online in the field of e-Inclusion	89
---	----

RESEARCH REPORTS

Anikó Bernát – Zoltán Fábián – Anna Galács – Bence Ságvári Inequalities and digital literacy: status stratification based on media consump- tion and ICT use in Hungary	110
--	-----

BOOK REVIEW

György Csepeli The newest class	102
--	-----

CONFERENCES

István Alföldi Conference on digital inequalities	96
--	----

Gábor Dombi Fleeing forward, or the year of e-Inclusion	100
--	-----

INFINIT NEWSLETTER

Erika Kurucz Are affirmative <i>Roma</i> e-Inclusion projects really needed?	106
---	-----

REVIEW	139
--------	-----

English summaries of the papers	139
---------------------------------	-----

„A közösségi informatika elmélete és gyakorlata fokozatosan fejlődik. Ez a fejlődés részben a közösségi hozzáférés és a közösségi hálózatok tapasztalatain alapul, részben pedig azoknak a kihívásoknak a szisztematikus megközelítéséből táplálkozik, amelyeket az IKT megdöbbentő sebességű terjedése hoz felszínre. Fontos szerepet játszik benne az a felismerés, hogy a hozzáférés önmagában nem elegendő – inkább arról van szó, hogy a hozzáférés megteremtésével mire lehet azonnal vagy a jövőben célszerűen és hatékonyan alkalmazni az IKT máris rendelkezésre álló vagy később elérhetővé váló eszközeit. A KI fejlődése biztosítja a helybeli civil szerveződések és az »állami« szféra egyidejű jelenlétét az egyre inkább elüszteritődő hálózati környezetben, s egyben alapot nyújt elsősorban a helyi innovációk támogatásához, mivel a helyi közösségeknek is alkalmazkodniuk kell a technológiai változásokhoz, a termelés globalizálódásához és a versenyhez.”

Michael Gurstein

„A versenyben kiszekelődő új osztály a netokrácia, melynek tagjai a Föld bármely pontjáról származhatnak, nincs polisz, melynek javáért küzdeni akarnának. Egyedül önmagukért harcolnak. Ezt a társadalmi állapotot nevezik a szerzők plurarkriának, ahol minden egyéni aktor saját sorsának kovácsa, miközben mások sorsát érdemben nem képes befolyásolni. A plurarkia individualizmusa veszedelmesen elmosza a kriminalitás és a legalitás közötti határokat, hiszen az erősebb joga lesz az igazság. De mivel mindenki úr lehet, a plurarkia egyben harc is, melynek végeredményében soha senki nem lehet biztos. A verseny Nietzsche kedvére való módon zajlik. Közben véget érnek a társadalomszervezés modern formái. Leáldoz a nemzetállam napja, a politikusok bábokká és pojákákká válnak, a hatalom kiesúszik a korábbi elit kezéből.”

Csepeli György

„Az e-inclusion kifejezés mögött meghúzódó koncepció tehát már nem elsősorban az újfajta egyenlőtlenségek (a szakadék) bemutatására, hanem sokkal inkább az okok feltárására és a megosztottság megszüntetését vagy legalábbis csökkentését elősegítő megoldások (hidak) megteremtésére koncentrál. Ennek következtében a »digitális megosztottság« statikus kifejezésének helyét egyre inkább az e-inclusion fogalma, illetve az ezzel a kifejezéssel jelölt dinamikus társadalmi-politikai program veszi át, ami az IKT eszközökhöz való hozzáférés megteremtése és az ehhez kapcsolódó készségek kialakítása révén segíti elő a társadalmi integrációt, mindenki számára biztosítva a jóllét, a jó életminőség jogát.”

Dombi Gábor – Molnár Szilárd

„Ma még meglehetősen korlátozott azoknak a magyarországi kutatásoknak a száma, amelyek a számítógép- és internethasználat hosszú távú előnyeit, különösen a társadalmi integrációra, illetve a mobilizációra gyakorolt hatásait vizsgálják. Egyelőre könnyebb azt kimutatni, hogy milyen hátrányokkal járhat az egyén életében, ha nem használja ezeket a technológiai eszközöket. Azt illetően, hogy ezek behozható vagy pedig egyre fokozódó hátrányok-e, és hogy a meglévő társadalmi különbségek hosszabb távon virtuálisan is leképeződnek-e majd az IKT használatában, egyelőre még megoszlanak a vélemények.”

Kollányi Bence – Kurucz Erika

Ára: 800 Ft